

Béla Zsolt Szakács

Maštovita ikonografija u udaljenim seoskim crkvama: Lónya grupa iz četrnaestog stoljeća

Posljednjih desetljeća dvadesetog stoljeća istraženo je i obnovljeno nekoliko crkava u istočnoj Mađarskoj, u selima daleko od mađarskih srednjovjekovnih kraljevskih središta. Tijekom obnove otkrivene su zidne slike bogate ikonografskim temama vezanima uz određene svece. Freske u Lónyi restaurirane su između 2000. i 2008. godine, a zidni su oslici otkriveni u Laskodu 1994.-1999. i Palágykomorócu 2006.-2012. Pokazalo se da su stilski povezani s već poznatim spomenicima u Csarodi i Gerényu, tako da istočno-mađarska skupina sada broji pet crkava. Tradicionalno datirane u kasno 13. stoljeće ili, recentnije, u rano 14. stoljeće, ove crkve sadrže neke neobične prikaze. Jednu skupinu čine rijetko prikazivani sveci (npr. Sveta Julijana, Sveti Gal, Sveti Ivan Zlatousti ili Sveti Januarius), a uključuje i grupu mađarskih dinastičkih svetaca, prvi put prikazanih na privatnom oltaru kralja Andrije III. oko 1290. godine. Drugu skupinu čine prikazi jedinstvene mađarske legende o svetom Ladislavu; dva prikaza koje nalazimo u crkvama u Laskodu i Palágykomorócu pripadaju najranijim ikonografskim prizorima iz ovoga ciklusa. Treću kategoriju čine meditativni prikazi poput euharistijskog bolnog Krista (Laskod), *Mater Misericordiae* (Lónya) i Svetog rodoslovlja (Csaroda). Ovakvi su prikazi bili vrlo moderni početkom 14. stoljeća: uporaba tri osnovna tipa slike (*imago, historia* i *Andachtbild*) u ovim ciklusima bila je izvanredna sama po sebi. Ova se praksa može pratiti u onovremenim iluminiranim rukopisima povezanim s kraljevskim dvorskim krugovima i vjerojatno proširenima od utjecajne obitelji Druget.